

ביאורים

התשובה משנה את נקודת מבטו של האדם. הוא רואה את היכולת הטמונה בו ולא נכנע למה שהוא רואה על פני השטח. הוא יודע שהרצון יכול לשנות מציאות. בפסקה הקודמת למדנו שנקודת מבט זו גורמת לאדם להסתכל כך כלפי עצמו וכן כלפי העולם כולו. כאן בפסקה ב הרב קוק מוסיף שאפשר להביט בצורה זו גם על ההיסטוריה. ההיסטוריה כולה מונעת על ידי רצונו של הקב"ה להביא את העולם לתשובה ולגאולה. אנו רואים במהלך ההיסטוריה עליות ומורדות, זמני פריחה ותקופות שמד ורדיפות. בעל התשובה מביט על ההיסטוריה במבט אציל. הוא יודע גם שתקופות קשות אינם פגמים מהותיים בהיסטוריה שלא ניתנים לתיקון, אלא הם כמו קמטים בבגד שניתן ליישרם. כל אירוע שנראה בעינינו עכשיו כרע - אם נביט עליו במבט כולל, כחלק ממהלך היסטורי, נראה שהוא גרם לטוב להופיע. כמו שאדם החוזר בתשובה רואה איך אירועים לא טובים שהתרחשו בחייו הובילו אותו למקום הטוב שבו הוא נמצא היום. לכן הרב קוק כותב בפסקה ג שהתשובה מביאה רפואה לעולם כולו. הקלקול והרוע נובעים מחוסר איזון בין הכוחות הנמצאים במציאות ומהעדפת ערך אחד על משנהו. כמו אדם שקיבל כאב בטן משום שאכל יתר על המידה ביחס לגופו. התשובה לא מתעסקת בסימפטומים של הקלקול, אלא עוסקת בטיפול בשורש. שורש הקלקול נובע מרצון שאינו מכוון למקום טוב. התשובה מכוונת את הרצון ומביאה אותו למקום גבוה ואלוהי, ואז ממילא הרוע והשחיתות ייעלמו כאשר לא יהיה רצון להזיק.

אך ייתכן שגם בעל התשובה יודקק לרפואה [פסקה ד]. לפני שהוא התחיל את מסלול התשובה היו לו חלומות ורצונות. כעת, כשהוא בתהליך התשובה, אין הוא יכול לממש מכיוון שהדבר נוגד את תהליך התשובה. נמצא שגם רצונו האישי של בעל התשובה נהיה רפוי וזקוק לרפואה. אך כאשר ישלים את תשובתו מאהבה, ורצונו יתאחד עם רצון ה', הוא יוכל לממש את רצונותיו בקדושה ובטהרה.

הרחבות

• המבט הנכון על החיים

גלויי חיים קטעיים מתגלים בכל דור מיוחד והשלמתם באה במרוץ כל הדורות. לפעמים אנו תמהים על הדרך שבה מנהיג הקב"ה את עולמו. תמיהות אלו מתעוררות בין בדברים הקורים לנו באופן פרטי, ובין בדברים הקורים בכלל העולם. שאלות אלו נובעות מכך שאנו רואים רק 'קטעי חיים' - אנו מתבוננים על המציאות הנוכחית כעומדת בפני עצמה, ולא כחלק ממהלך שלם שהקב"ה מוביל. כאשר מסתכלים על 'מרוץ כל הדורות' מגלים שגם מה שנראה בעינינו כרע, הוא בעצם חלק מתהליך שלם שהוביל בסופו של דבר לטוב.

הגמרא אומרת [פסחים ג]. שבעולם הזה מברכים ברוך דיין האמת על בשורות רעות, ובעולם הבא על בשורות רעות מברכים הטוב והמטיב. הצל"ח מסביר שבעולם הזה מברכים ברוך דיין האמת כיוון שהאדם סבור שבאמת מה שקרה הוא רע. אך לעתיד לבוא יברך הטוב והמטיב כי הוא יראה למפרע איך הכול היה לטובה [פסחים שם].

שאלות לדיון

א. מדוע התשובה נמשלת רבות לרפואה?

ב. לפי דברי הרב קוק, כיצד ניתן להתעלות דווקא משעות משבר בחיים?

ג. אפק ההבטה - מתרחב על ידי התשובה. היסוד הרצוני האידיאלי מתארגן ומתפשט, מראש מקדמי תכל' - והולך ומקוּי עד אחרית, עד סוף כל הדורות. ומתוך גְדלו ואָרכו, רחבו, רימו וְעִמְקוֹ, שֶׁל מִבְּט חוֹדֵר זֶה, מִתְגַּלֶּה הַטּוֹב וְהַחֲסֵד הָאֱלֹהִי בְּאִמְתּוֹ, וְהַחֲיִים הַפְּרָטִיִּים וְהַכְּלָיִים הוֹלְכִים וּמִתְפַּסְּסִים עַל יְסוּד הַיִּשׁוּר הַגָּמוּר. הַפְּגִימוֹת, הַנְּרָאוֹת בְּסִדְרֵי הַחֲיִים, נִעְשׂוֹת מְפֹרָת בְּתוֹר קְמִטִים הַמְתִּישְׁרִים וּמִתְפַּשְׁטִים, בְּגִדְל הַחֲיִים שֶׁל הַרְצוֹן הַטּוֹב, הַשׁוֹטֵף כְּנֶהָר גָּדוֹל מֵאֹד לְמִשְׁךְ דוֹרוֹת וְתַקִּיפוֹת, שֶׁרַק גְּלוּנֵי חֲיִים קְטַעִים מִתְגַּלִּים בְּכָל דוֹר מִיְחַד וְהַשְּׁלֵמָתָם בְּאֶה בְּמֵרוֹץ כֹּל הַדוֹרוֹת, שֶׁהַרְצוֹן הַחוֹדֵר וְהַמְקוּי שֶׁל הַתְּשׁוּבָה מְבִיא לְכֹל חֲיִים, שְׁלֹם וּבְרָכָה מְלֵאָה עֲדָנִים. בְּהַגְלוֹתוֹ מִתְגַּלֶּה, שֶׁהַאִשֵּׁר וְהַעֲלִיָּה הַצּוֹדֵקֶת קוֹבְעִים אֶת מְקוֹמָם מִתְחַלְתּוּ וּמַעְקְרוּ, וְכֵן מֵה שֶׁהָיָה נִרְאָה לְמַצְעָר, וְכֵן מֵה שֶׁהָיָה מִן הַפְּעוּר בְּעֵבֶר, - מִתְגַּלֶּה שֶׁרַק הוּד וְגִדְל הוּא מְלֵא בְּתוֹר חֶלֶק מִהַגְּדֵלָה הַעֲלִיוֹנָה שֶׁל הַתְּקִדְמוֹת הַתְּשׁוּבָה.

ג. יסוד התשובה הרי הוא מביא רפואה לעולם כולו ממש. זרם הרצון גומר את פעלתו בתקף דקא על ידי צאתו מהלחץ. בעלי תשובה ממשיכין בחילא יתירא את עז החיים ממקור הטוב. המעשים והברואים כלם כלולים בהיותם עם אמיז הרצון המתגלם באדם בזיו תפארתו. נדחפים הם היסודות, הפחות והתולדות אל כל רוח. מי משים בהם אור חיים שיטה וסדר, להפריח טוב, לסור ממוקש רע? - הרצון הנעלה. עז המוסר המאיר מהאספקלריא של מעלה. בגלוי דעת של גוי קדוש, נעשים המעשים כלם אגדה אחת לעשות את רצון המלך הקדוש הגבה במשפט והנקדש בצדקה.

ד. רפיון רצון, הבא מתוך השקיע התדירי בתשובה, אף על פי שהוא חלשה גופנית ונפשית, שהיא צריכה רפואה, מכל מקום יש בה גם כן הרבה מן העדינות והאצילות, המזככת את הרוח, ועל כל פשיעה תכסה אהבה.

אפק ההבטה - רוחב ההשקפה על המציאות. **היסוד הרצוני האידיאלי** - המגמה האלוהית שבבריאה. **מראש מקדמי תכל** - קודם בריאת העולם. **ומתוך גדלו וכו'** - בהסתכלות על המהלך הכולל ניכר הטוב האלוהי שחורז את המאורעות. **קמטים המתישרים ומתפשטים** - הנמשל: פגימות המתקנות על-ידי התשובה. **בהגלותו** - של המבט הרחב והעמוק. **למצער** - ייסורים המצערים. **חלק מהגדלה העליונה** - לקשיים ולנפילות יש תפקיד במהלך הכולל של התעלות המציאות. **זרם הרצון גומר את פעלתו בתקף וכו'** - הרצון מתגבר כאשר אדם לחוץ ויש מניעות כנגדו, וממילא הוא מוכרח לפעול בעוצמה. **בחילא יתירא** - בכוח רב. **כלולים בהיותם וכו'** - כולם תלויים בהתעלות האדם. **נדחפים הם וכו'** - הכוחות שבאדם (ובעולם) נוטים מטבעם אל כל כיוון רוחני שמופיע בעולם. **אספקלריא של מעלה** - הנבואה, הדרכת התורה. **בגלוי דעת** - כפי התרוממות המחשבה הישראלית. **נעשים המעשים כלם אגדה אחת** - כולם מכוונים למגמה אחת. **רפיון רצון** - לעתים התשובה מביאה לידי ייאוש וחולשה. **על כל פשיעה תכסה אהבה** - על אף החיסרון שנובע מהתשובה, היתרון שבה גובר.

